

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Svar på regeringsuppdrag i regleringsbrev 2016 rörande det nationella programmet för Europeiska socialfonden (ESF) 2014-2020

Sammanfattning

Försäkringskassan startade under föregående socialfundsperiod ett arbete med att öka sitt engagemang kring Socialfonden. Syftet var att i högre utsträckning nyttja fondens möjligheter till stöd för utvecklingsinsatser kring berörda målgrupper och till strategiskt utvecklingsarbete.

De målgrupper hos Försäkringskassan som programmet riktar sig till är de som är eller har varit sjukskrivna, unga med aktivitetsersättning samt nyanlända.

Försäkringskassan har utsett regionala kontaktpersoner gentemot de åtta EU-regionerna, de så kallade NUTS 2-områdena¹ och är från och med nuvarande socialfundsperiod ordinarie ledamot i de åtta regionala strukturfondspartnerskapen (SFP) som prioriteras bland de ansökningar om ESF-medel som inkommer till Svenska ESF-rådet. Att Försäkringskassan är ordinarie ledamot har stor betydelse för vår möjlighet att utföra uppdraget rörande ESF.

Försäkringskassan var under år 2016 projektägare till en nationell förstudie vars syfte var att utveckla samarbetsformer och metoder för att tidigare än idag kunna identifiera ohälsa hos nyanlända i etableringsfasen och därmed kunna erbjuda rätt insatser under tiden i etablering. För närvarande diskuterar parterna ett eventuellt genomförandeprojekt med SKL som projektägare.

Försäkringskassan medverkade under 2016 i totalt 49 projekt varav som medfinansier i 30 projekt vilket inkluderar två projekt som projektägare. Försäkringskassan är samarbetspart utan medfinansiering i 19 projekt.

Det sammanlagda planerade stödet från den Europeiska socialfonden till de 49 projekten uppgår till cirka 950 miljoner kronor och medfinansieringen från Försäkringskassan uppgår till cirka 70 miljoner kronor. Medfinansieringen beräknas huvudsakligen på den ersättning som deltagaren har från Försäkringskassan, det vill säga sjukpenning/rehabiliteringspenning eller aktivitetsersättning under de timmar som deltagaren medverkar i projektet. Medfinansiering kan även bestå av beräknad nedlagt arbetstid i projektet.

Insatserna i de projekt där Försäkringskassan är medfinansier riktas sig främst till sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning. Tre projekt riktar sig till målgruppen nyanlända och tre projekt är kompetensutvecklingsprojekt inom offentlig samt ideell sektor.

Sammanlagt anvisades under 2016 nära 400 projektdeltagare från Försäkringskassan. Drygt hälften av dessa var personer med sjukpenning/rehabiliteringspenning och knappt hälften uppbar aktivitetsersättning.

¹ Förkortning av Nomenclature of Units for Territorial Statistics, statistiska territoriella enheter, i Sverige är NUTS 2: Övre Norrland, Mellersta Norrland, Norra Mellansverige, Västsverige, Östra Mellansverige, Stockholm, Småland och Öarna, Sydsverige

Innehåll

Svar på regeringsuppdrag i regleringsbrev 2016 rörande det nationella programmet för Europeiska socialfonden (ESF) 2014-2020.....	1
Sammanfattning.....	2
1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Uppdrag i regleringsbrev för 2016.....	4
2. Förberedelse och organisation för uppdraget.....	4
2.1 Strategiskt arbete.....	4
2.2 Organisation.....	5
2.2.1 Regionala kontaktpersoner.....	5
2.2.2 Strukturfondspartnerskap.....	5
2.2.3 Svenska ESF-rådets högnivågrupp.....	5
2.2.4 Nationellt ESF-kansli.....	6
3. Insatser för socialfondens målgrupper 2016.....	6
3.1 Stöd till personer för att återgå i arbete eller etablera sig på arbetsmarknaden.....	6
3.1.1 Projektägande.....	6
3.1.2 Medfinansiering.....	7
4. Insatser för att förhindra att personer ställs utanför arbetsmarknaden.....	7
4.1 Projektägande och medfinansiering.....	7
5. Samarbete med Svenska ESF-rådet.....	8
6. Erfarenheter och lärdomar av betydelse för Försäkringskassans verksamhet.....	8
6.1 Erfarenheter från utlysningar av ESF - medel.....	8
6.2 Konsekvenser av medfinansieringskonstruktionen.....	8

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Europeiska socialfonden är EU:s främsta verktyg för att främja sysselsättningen i Europa och stärka medlemsländernas ekonomi och sociala sammanhållning. Fonden stödjer lokala, regionala och nationella projekt som stimulerar insatser för ett inkluderande arbetsliv. Hur medlen ska användas styrs av det nationella socialfondsprogrammet, som anger målen för insatserna i varje medlemsland.

1.2 Uppdrag i regleringsbrev för 2016

Försäkringskassan ska delta i genomförandet av det nationella socialfondsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning för programperioden 2014–2020 i syfte att ge stöd till kvinnor och män som har behov av stöd för att återgå i arbete eller etablera sig på arbetsmarknaden. Deltagande kan även röra insatser för att förhindra att kvinnor och män ställs utanför arbetsmarknaden.

Försäkringskassan ska under programperioden även bistå Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) i arbetet med uppföljning och utvärdering av insatser inom det nationella socialfondsprogrammet. Försäkringskassan ska redovisa sitt deltagande i, samt samverka med andra myndigheter och aktörer inom ramen för det nationella socialfondsprogrammet. Försäkringskassan ska även redovisa erfarenheter och lärdomar av detta program som myndigheten bedömer vara av betydelse för dess verksamhet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) i samband med årsredovisningen för respektive år med slutredovisning senast den 28 februari 2022.

2. Förberedelse och organisation för uppdraget

2.1 Strategiskt arbete

Försäkringskassans startade under föregående socialfondsperiod ett arbete med att öka sitt engagemang kring Socialfonden. Syftet var att i högre utsträckning nyttja fondens möjligheter till stöd för utvecklingsinsatser kring berörda målgrupper och till strategiskt utvecklingsarbete, till exempel att utveckla samarbetet mellan berörda aktörer. Försäkringskassan deltog i arbetet med utformningen av det nationella socialfondsprogrammet och handlingsplanen för de nationella medlen samt i det regionala planeringsarbetet och i utformningen av de regionala planerna.

Till stöd för genomförandet inom Försäkringskassan finns riktlinjer som bland annat beskriver arbetet, organisationen och vilka prioriteringar Försäkringskassan ska göra.

2.2 Organisation

2.2.1 Regionala kontaktpersoner

Försäkringskassan har utsett regionala kontaktpersoner gentemot de åtta EU-regionerna, de så kallade NUTS 2-områdena². Kontaktpersonerna arbetar strategiskt och stödjande på regional nivå, är delaktiga i utformningen av socialfondens regionala handlingsplaner i respektive region och har möjlighet till påverkan på regionala utlysningar av fondmedel. De har kontinuerlig kontakt med externa samarbetsparter såsom Svenska ESF-rådets regionkontor, kommuner, Arbetsförmedling, näringsliv och social ekonomi.

Kontaktpersonerna är också en ingång för externa och interna parter i blivande och pågående projekt i sin region och ger stöd till lokala och regionala projekt. Kontaktpersonerna arbetar med strategiska frågor rörande lokal och regional samverkan mellan aktörer. Därmed underlättas en helhetssyn hos Försäkringskassan i det regionala ESF-arbetet.

2.2.2 Strukturfondspartnerskap

Från och med nuvarande socialfondsperiod är Försäkringskassan ordinarie ledamot i de åtta regionala strukturfondspartnerskapen (SFP) som prioriterar bland de ansökningar om ESF-medel som inkommer till Svenska ESF-rådet. Att Försäkringskassan är ordinarie ledamot har stor betydelse för vår möjlighet att utföra uppdraget rörande ESF. Genom Försäkringskassans ledamotskap underlättas en helhetssyn hos SFP om regionens befolkning, behov och socioekonomiska struktur. Socialförsäkringen och våra målgruppers situation och behov i de åtta EU-regionerna har också påverkan på de regionala handlingsplanerna och på utformningen av de regionala utlysningarna.

2.2.3 Svenska ESF-rådets högnivågrupp

Försäkringskassan är representerad i Svenska ESF-rådets högnivågrupp vars syfte är att diskutera och förankra nationella satsningar för ESF-medel. I högnivågruppen är Arbetsförmedlingen, SKL, Svenskt Näringsliv och LO med flera representerade.

² Förkortning av Nomenclature of Units for Territorial Statistics, statistiska territoriella enheter, i Sverige är NUTS 2: Övre Norrland, Mellersta Norrland, Norra Mellansverige, Västsverige, Östra Mellansverige, Stockholm, Småland och Öarna, Sydsverige

2.2.4 Nationellt ESF-kansli

Det nationella ESF-kansliet är en intern stödfunktion till nationell, regional och lokal nivå. Stöd ges inför, under och efter projekt med bland annat ansökningsförfarande, projektdesign, och budgetplanering.

Försäkringskassan tar fram statistik rörande berörda målgrupper. Statistiken är anpassad efter de åtta ESF-regionerna. Statistiken har betydelse vid framtagande och revidering av de regionala planerna vars syfte är att identifiera regionens situation och utvecklingsbehov och göra övergripande prioriteringar vilka sedan utlysningarna anpassas till.

Försäkringskassan medverkar i nätverk i Sverige och inom EU i syfte att genom regelbunden dialog och samverkan underlätta ett framgångsrikt transnationellt samarbete i de ESF-projekt där Försäkringskassan är part och för att hämta inspiration från övriga EU-länder.

Försäkringskassan är ledamot i Övervakningskommittén (ÖK)³ och dess arbetsutskott. Övervakningskommitténs uppgift är att säkra kvalitet och effektivitet i genomförandet av socialfondsprogrammet.

3. Insatser för socialfondens målgrupper 2016

3.1 Stöd till personer för att återgå i arbete eller etablera sig på arbetsmarknaden

Insatser för att personer ska återgå eller etablera sig på arbetsmarknaden sker i socialfonden inom ramen för programområde 2, ”Öka övergångarna till arbete”. De målgrupper hos Försäkringskassan som programmet riktar sig till är de som är eller har varit sjukskrivna, unga med aktivitetsersättning samt nyanlända.

3.1.1 Projektägande

Försäkringskassan var under år 2016 projektägare till en nationell förstudie, ”Nyanländas hälsa”, vars syfte var att utveckla samarbetsformer och metoder för att tidigare än idag kunna identifiera ohälsa hos nyanlända i etableringsfasen och därmed kunna erbjuda rätt insatser under tiden i etablering. Målet med förstudien var att utveckla problemformulering och metoder inför ett genomförandeprojekt. För närvarande diskuterar parterna ett eventuellt genomförandeprojekt med SKL som projektägare

Sedan december 2016 är Försäkringskassan projektägare till ett projekt i samverkan med tre kommuner, Hälso- och sjukvården och Arbetsmiljöverket för att arbeta med metodutveckling i syfte att sänka sjukfrånvaron hos de

³ Kommittén består av representanter från myndigheter, ideella organisationer, arbetsmarknadens organisationer samt forskningsvärlden. Ordförande från Arbetsmarknadsdepartementet.

anställda vid de tre kommunerna. Det sammanlagda stödet från ESF till projektet uppgår till 8 miljoner kronor.

3.1.2 Medfinansiering

Försäkringskassan medverkade under 2016 i totalt 49 projekt. Som projektägare och medfinansiär till två projekt, enbart som medfinansiär i 30 projekt och som samarbetspart utan att medfinansiera i 19 projekt.

Det sammanlagda planerade stödet från den Europeiska socialfonden till de 49 projekten uppgår till cirka 950 miljoner kr.

En samlad bild av hur stor del av stödet som är budgeterat till Försäkringskassan kan förvaltande myndighet Svenska ESF-rådet inte tillhandahålla. Dessa uppgifter kan endast redovisas genom en genomgång och sammanställning av varje enskilt projekts budget.

Den totala medfinansieringen från Försäkringskassan i de 49 projekten uppgår till cirka 70 miljoner kronor och beräknas huvudsakligen på den ersättning som deltagaren har från Försäkringskassan, det vill säga sjukpenning/rehabiliteringspenning eller aktivitetsersättning under de timmar som deltagaren medverkar i projektet. Medfinansiering kan även bestå av beräknad nedlagt arbetstid i projektet.

Insatserna i de projekt där Försäkringskassan är medfinansiär riktar sig främst till sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning. Tre projekt riktar sig till målgruppen nyanlända och tre projekt är kompetensutvecklingsprojekt inom offentlig sektor samt ideell sektor.

Sammanlagt deltog under 2016 nära 400 projektdeltagare anvisade från Försäkringskassan, drygt hälften av dessa var personer med sjukpenning/rehabiliteringspenning och knappt hälften uppbar aktivitetsersättning.

4. Insatser för att förhindra att personer ställs utanför arbetsmarknaden

4.1 Projektägande och medfinansiering

Insatser för att förhindra att personer ställs utanför arbetsmarknaden sker i socialfonden inom ramen för programområde 1, ”Kompetensförsörjning.”

Området omfattar anställda och icke-sysselsatta deltagare och satsar på omställning och kompetensutveckling med koppling till verksamheten och individens ställning på arbetsmarknaden.

Försäkringskassan är samarbetspart i tre projekt inom programområde 1. Dessa projekt arbetar med kompetensutveckling och långsiktig kompetensförsörjning inom en region, inom välfärdssektorn samt inom den idéburna sektorn. Insatser som syftar till att bidra till en mer inkluderande och jämställd arbetsmarknad.

5. Samarbete med Svenska ESF-rådet

Försäkringskassan samarbetar på regional och nationell nivå med Svenska ESF-rådet som förvaltar den europeiska socialfonden. Samarbetets struktur varierar. På nationell nivå finns samarbetsgrupper där också Arbetsförmedlingen ingår. Arbetsgruppernas teman är ekonomi, uppföljning/utvärdering, den transnationella dimensionen, programtolkning och strategiska frågor.

Genom arbetsgruppen kring uppföljning/utvärdering bistår Försäkringskassan Svenska ESF-rådet i arbetet med uppföljning och utvärdering av insatser. För närvarande pågår diskussioner om hur man ska kunna redovisa resultat och effekter såsom deltagares stegvisa förflyttning närmare arbete eller utbildning.

6. Erfarenheter och lärdomar av betydelse för Försäkringskassans verksamhet

Nedan beskrivs erfarenheter från år 2016 som rör organisatoriska och övergripande frågor.

6.1 Erfarenheter från utlysningar av ESF - medel

En utlysning innebär att en bestämd summa från Socialfonden blir tillgänglig att, i konkurrens mellan aktörer, söka för vissa teman. Utlysningarna formuleras utifrån de europeiska och nationella målen samt de regionala behoven. För att underlätta ett strategiskt nyttjande av socialfonden är det viktigt med en regelbunden dialog och planering mellan Svenska ESF-rådet och berörda aktörer på nationell och regional nivå inför kommande utlysningar.

Försäkringskassans bedömning är att dialogen kring utlysningar och dess innehåll kan förbättras på regional nivå. Detta kan till exempel ske genom att det finns en tidplan för kommande utlysningar och att en dialog har skett kring tidplanen, utlysningarnas teman och målgrupper.

6.2 Konsekvenser av medfinansieringskonstruktionen

Nuvarande konstruktion där medfinansieringen huvudsakligen baseras på deltagaresättning och närvarotimmar, kan skapa svårigheter för projekt riktade till målgrupper som står särskilt långt från arbetsmarknaden. Dessa deltagare uppbär ofta låg aktivitetsersättning, sjukpenning eller försörjningsstöd. Kvaliteten kan påverkas om det planerade deltagarantalet ökas i syfte att kompensera den låga medfinansieringsgraden. Det innebär också att deltagare som lämnar projekt tidigt, till exempel för att de fått ett arbete, kan påverka projektets ekonomi negativt då dessa deltagares medfinansiering upphör. Försäkringskassan och övriga aktörer har lyft denna problematik under arbetet med utformningen av det nationella socialfondsprogrammet.

Beslut i detta ärende har fattats av ekonomidirektör Sture Hjalmarsson i närvaro av avdelningschef Per Eleblad och områdeschef Håkan Sörberg, den senare som föredragande.

Sture Hjalmarsson

Håkan Sörberg